

تأثیر آموزش خود نظارتی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نارساخوان

زاهد کنعانی^۱، نرگس ادیب سرشکی^{۲*}، حجت‌اله حقگو^۳، پوریا رضاسلطانی^۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۲/۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۹/۱

خلاصه

مقدمه: کودکان نارساخوان، با وجود اینکه در اکثر مواقع از هوش طبیعی بسیاری برخوردارند، نمی‌توانند پیشرفت تحصیلی مطلوبی داشته باشند و به سختی به تحصیل ادامه می‌دهند و یا اغلب ترک تحصیل می‌کنند. پژوهش حاضر با هدف تعیین تأثیر آموزش خودنظارتی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دچار اختلال نارساخوانی انجام شد.

مواد و روش‌ها: این مطالعه از نوع نیمه تجربی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه کنترل و آزمون پیگیری است. آزمودنی‌های پژوهش شامل ۳۲ نفر از دانش‌آموزان پسر نارساخوان مقطع ابتدایدر شهرستان جوارود بودند که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شده و به‌طور تصادفی در گروه‌های آزمایش و کنترل قرار گرفتند. گروه آزمایش به‌صورت دو گروه ۸ نفره به مدت ده جلسه ۵۰ دقیقه‌ای (هفته‌ای دو روز) آموزش خودنظارتی را دریافت کردند. نمرات امتحانی دروس اصلی (علوم، ریاضی، فارسی و املاء) به‌عنوان معیار سنجش پیشرفت تحصیلی مورد استفاده قرار گرفت. اطلاعات با استفاده از آزمون اندازه‌گیری مکرر، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد در پیش‌آزمون تفاوت معنی‌داری بین گروه آزمایش و کنترل وجود نداشته اما پس از آموزش به گروه آزمایش، نمرات این دانش‌آموزان در پس‌آزمون و پیگیری معنی‌دار بوده ($p < 0/001$) به این معنی که نمرات درسی آنها افزایش پیدا کرده است.

نتیجه‌گیری: برنامه خود نظارتی تأثیر مثبتی در بهبود پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نارساخوان داشته است، پژوهش حاضر کاربردهایی برای والدین، روان‌شناسان، معلمان، مربیان مدارس و متخصصان دانش‌آموزان مبتلا به اختلال نارساخوانی دارد که می‌توانند از این راهبردها برای بهبود پیشرفت تحصیلی استفاده کنند.

واژه‌های کلیدی: نارساخوانی، خودنظارتی، پیشرفت تحصیلی

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران

۲- کارشناس ارشد روانشناسی و آموزش استثنایی، هیئت علمی گروه روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران (نویسنده مسئول) پست الکترونیکی: N.adib@hotmail.com ، تلفن: ۰۹۱۲۲۹۷۹۲۹۹

۳- دانشیار، گروه کاردرمانی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران

۴- دانشجو دکتری، گروه آمار و کامپیوتر، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران

مقدمه

در میان اختلال‌های یادگیری، مشکل خواندن یکی از شایع‌ترین مشکلات دانش‌آموزان نارساخوان است. Deber در فرهنگ روانشناسی نارساخوانی را به هرگونه ناتوانی در خواندن اطلاق می‌کند که به‌واسطه آن دانش‌آموزان از سطح پایه‌ی کلاسی خود در زمینه خواندن عقب می‌مانند. این کودکان به رغم آموزش معمولی مانند سایر دانش‌آموزان، هوش متوسط و فرصت فرهنگی اجتماعی مناسب دچار این مشکل شده‌اند؛ به‌علاوه هیچ‌گونه آسیب عمده مغزی یا مشکلات هیجانی و نیز زبان گفتاری در این افراد وجود ندارد [۱]. همچنین تحقیقات نشان داده است که نارساخوانی در همه گروه‌های کودکان بدون توجه به جنس آن‌ها و در همه گروه‌های اجتماعی، سطوح ذهنی و نواحی جغرافیایی اتفاق خواهد افتاد [۲].

براساس آمار جهانی، شیوع نارساخوانی بین ۳ تا ۱۰ درصد است [۳]. میزان شیوع این اختلال در ایران ۴ تا ۱۲ درصد گزارش شده است که با توجه به جوان بودن ایران، حتی شیوع کمتر از این نیز می‌تواند جمعیت وسیعی را گرفتار کند [۴].

پژوهشگران معتقدند که بیش از ۲۵ درصد از افت تحصیلی کودکان دبستانی از نارسایی خواندن سرچشمه می‌گیرد [۵]. افراد نارساخوان به دلیل داشتن اختلال در خواندن در اغلب دروس خود با مشکل مواجه می‌شوند. این گروه با اینکه در اکثر مواقع از هوش طبیعی برخوردارند، نمی‌توانند پیشرفت تحصیلی به‌هنجار داشته باشند و به همین دلیل یا به‌سختی بسیار به تحصیل ادامه می‌دهند، یا ترک تحصیل می‌کنند [۶].

دانش‌آموزان نارساخوان با توجه به توانایی‌های اندازه‌گیری شده و سطح انتظاری که از آن‌ها وجود دارد، عملکرد ضعیف‌تری داشته و از نظر پیشرفت تحصیلی در مقایسه با همسالان خود نمره‌های پایین‌تری دارند [۷]. در سال‌های اولیه مدرسه، این دانش‌آموزان از نظر سطح پیشرفت تحصیلی دو تا چهار سال از هم سن و سالان خود پایین‌تر هستند و حتی پس از چند سال تحصیلی، این فاصله بیشتر هم می‌شود. این الگوی مایوس‌کننده معمولاً موجب ترک تحصیل دانش‌آموزان

یا پایان دوره تحصیل بدون کسب مهارت لازم در خواندن می‌شود [۸].

کارشناسان تعلیم و تربیت کودکان استثنایی معتقدند که دو عامل محتمل وجود دارد که با پیشرفت تحصیلی ضعیف و انفعالی بودن در یادگیری دانش‌آموزان نارساخوان ارتباط دارد: اولین عامل به دانش و کنترل فراشناختی مربوط می‌شود، این دانش‌آموزان بدون درک و فهم در باب نحوه کار ذهن خویش‌اند؛ و نه تنها اغلب از راهبردهای شناختی مناسب و قابل استفاده برای آسان‌سازی عملکرد خود بی‌خبرند. بلکه توان آغاز مؤثر، تنظیم و بازبینی استفاده از چنین راهبردهایی را نیز ندارند. این دانش‌آموزان نسبت به همسالان خود توانایی کمتری در شروع و به پایان رساندن تکلیف درسی به‌تنهایی دارند این نوع مشکلات علاوه بر دلایل شناختی مربوط به مهارت‌های خودتنظیمی و فراشناختی این دانش‌آموزان نیز می‌شود به همین دلیل بر آموزش صریح راهبردهای فراشناختی با استفاده از فنونی نظیر خودنظارتی تأکید شده است [۹].

خودنظارتی یکی از انواع راهبردهای خودمدیریتی است، شیوه‌ای است که در آن دانش‌آموزان بر عملکردشان در مورد یک رفتار مشخص یا دسته‌ای از رفتارها نظارت نموده آن‌ها را ثبت می‌کنند [۱۰]. وقتی دانش‌آموزان فعالیت‌های خودشان را ثبت می‌کنند، در یک موقعیت بهتری برای ارزیابی اهدافشان قرار می‌گیرند، احتمالاً هدف‌های جدید را انتخاب کرده و رفتارشان را تغییر می‌دهند و این راهبرد به‌نوعی دانش‌آموزان را از حالت منفعل بودن خارج کرده و زمینه‌های لازم برای تلاش و فعالیت جهت بهبود پیشرفت را در آنها فراهم می‌کند [۱۱]. تحقیقات مختلف اثربخشی خودنظارتی در افزایش رفتار تکلیف مدار و عملکرد تحصیلی را نشان داده‌اند [۱۲]. نتایج مطالعه Scheithauer و همکاران که با هدف بررسی تأثیر آموزش خودنظارتی بر پیشرفت تحصیلی و کاهش علائم بیش‌فعالی انجام گرفت، نشان داد خودنظارتی علاوه بر بهبود پیشرفت تحصیلی تأثیر قابل‌توجهی در کاهش علائم بیش‌فعالی داشته است [۱۳]. DiGangi و همکاران نیز در پژوهشی تأثیر آموزش راهبرد خودنظارتی را در دانش‌آموزان عادی مدارس ابتدایی مورد بررسی قرار دادند

نارساخوانی فلاح چای به منظور تشخیص نارساخوان بودن آنها اجرا گردید. این آزمون دارای ۱۸ متن است که برای سنجش خواندن به کار می‌رود. برای هر پایه سه آزمون ساخته شده است که آزمون یک پنجاه درصد کتاب درسی، آزمون دو، هفتاد و پنج درصد کتاب درسی و آزمون سه تمام کتاب درسی را در برمی‌گیرد. هر یک از آزمون‌ها دارای چند آزمون هم‌تا می‌باشد. این آزمون سن بندی شده می‌باشد و به راحتی برای پایه‌های مختلف قابل کاربرد است. آزمون فلاح چای از دو آیتم بازشناسی لغات و درک و فهم مطلب تشکیل شده است به طوری که اگر نمره فرد در بازشناسی لغات کمتر از ۹۰ درصد و در درک و فهم مطالب کمتر از ۵۰ درصد باشد به عنوان نارساخوان تشخیص داده می‌شود. روایی درونی این آزمون توسط فلاح چای صورت گرفت که ۸۵٪ برآورد گردید [۲۰]. پایایی برآورد شده برای کل آزمون در پژوهش فلاح چای از طریق بازآزمایی ۸۶٪ برآورد شده است [۲۰]. در پژوهش دیگر که توسط میکائیلی و فراهانی برای آزمودنی‌های سنین ۸، ۹ و ۱۰ سال انجام شد، پایایی این آزمون ۸۸٪ برآورد گردید [۲۱].

پس از اجرای آزمون نارساخوانی، ۴۵ نفر از این دانش آموزان نارساخوان تشخیص داده شدند. در نهایت به شیوه تصادفی ساده و براساس فرمول حجم نمونه

$$\left[n = \frac{2\sigma^2 \left(Z_{1-\frac{\alpha}{2}} + Z_{1-\beta} \right)^2}{\delta^2} \right]$$

انتخاب شدند. همچنین با بکارگیری ملاک‌های ورود و خروج زیر معیار همگونی آزمودنی‌ها رعایت گردید: الف- ملاک‌های ورود مشتمل بردریافت تشخیص اختلال نارساخوانی براساس آزمون نارساخوانی فلاح چای، سطح پیشرفت تحصیلی ضعیف (براساس نمرات امتحانی آنها در دروس ریاضی، فارسی، املاء و علوم)، عدم وجود نقیصه حسی (مانند نابینایی، ناشنوایی و ..) و سایر اختلالات همراه از قبیل اختلال رفتاری و بیش‌فعالی. ب- ملاک‌های خروج مشتمل بر وجود اختلال‌های شدید روانی در دانش‌آموزان، مصرف داروهای روان‌گردان و داشتن سابقه شرکت در جلسات آموزشی مشابه (خودنظارتی) بود. علاوه براین، دو گروه از نظر نمره پیشرفت تحصیلی و پایه تحصیلی همگون شدند. از میان دانش‌آموزان دارای ملاک‌های

که نتایج نشان داد آموزش خودنظارتی در بهبود عملکرد تحصیلی و افزایش انگیزش دانش‌آموزان مؤثر است [۱۴]. علاوه بر این Labuhn و همکاران [۱۵]؛ Rock و [۱۷] [۱۶] TheadBarbara در پژوهش‌های خود به این نتیجه رسیدند که آموزش راهبرد خودنظارتی موجب بهبود پیشرفت تحصیلی و افزایش دقت در دانش‌آموزان با و بدون ناتوانی می‌شود.

آموزش روش‌های خودنظارتی به دانش‌آموزان ابتدایی از طریق مشاهده فعالیت‌های خود، ارزیابی، ثبت و تقویت پاسخ‌های خود صورت می‌گیرد که این عوامل باعث کاهش وابستگی دانش‌آموز به معلم، شکل‌گیری مهارت‌های نظارتی ارزشمند و پیشرفت تحصیلی قابل ملاحظه‌ای می‌شود [۱۸]. از طرفی، برنامه‌های خودنظارتی به صورت یک مؤلفه حیاتی برای یادگیری، به‌ویژه برای پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان با ناتوانی یادگیری به شمار می‌آید که موجب درگیر شدن دانش‌آموزان در تکلیف می‌شود [۱۹] و با توجه به این‌که اصلی‌ترین مشکلات دانش‌آموزان نارساخوان پیشرفت تحصیلی آن‌ها می‌باشد ضرورت پژوهش زیر با هدف تأثیر آموزش خودنظارتی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نارساخوان احساس می‌شود.

مواد و روش‌ها

این پژوهش یک مطالعه نیمه تجربی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون است که با هدف تعیین تأثیر آموزش خودنظارتی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دچار اختلال نارساخوانی انجام گرفت. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانش‌آموزان پسر پایه سوم، چهارم و پنجم ابتدایی شهر جوانرود که دارای اختلال نارساخوانی بودند (در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲) تشکیل می‌دادند. در این مطالعه، از روش نمونه‌گیری در دسترس و مبتنی بر هدف استفاده شد. به این صورت که از بین ۱۲ مدرسه ابتدایی شهر جوانرود، مدرسه‌ای که دانش‌آموزان نارساخوان در آن مشغول به تحصیل بودند انتخاب شد. سپس از معلمین درخواست گردید دانش‌آموزانی را که به نظر آنها و روانشناس مدرسه و با توجه به پرونده تحصیلی آنها معیار نارساخوانی دارند، معرفی نمایند که تعداد آنها ۵۸ نفر بود. سپس برای دانش‌آموزان مورد نظر، آزمون

زوجی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. سطح معنی داری $p < 0/05$ در نظر گرفته شد.

محتوای جلسات آموزشی

شیوهی اجرای روش خودنظارتی با الهام از برنامه آموزشی سازمان دهی شده است [۲۲]. در این برنامه، در هر جلسه ضمن مرور آموزش‌های ارائه شده در جلسه قبلی و پیگیری انجام این آموزش‌ها، گام بعدی آموزش آغاز گردید و در پایان هر جلسه به پرسش‌های آزمودنی‌ها پاسخ داده شد.

جلسه اول: برقراری ارتباط با دانش‌آموزان و جلب اعتماد آنان و اقدام به اصلاح نگرش‌های آنان نسبت به خواندن و ایجاد جو مناسب و امنیت و آسایش خاطر برای شروع آموزش، یادآوری اهمیت خواندن و آماده کردن دانش‌آموزان برای درگیر شدن با مشکل.

جلسه دوم: آموزش تعیین اهداف، آموزش دانش‌آموزان برای تعیین هدف قبل از خواندن (تعیین هدف به معنای ایجاد یک نقشه یا چهارچوب ذهنی برای مطالعه).

جلسه سوم: آموزش تمرکز، توجه، آموزش دانش‌آموزان برای توجه به یک عامل اساسی در یادگیری و درک مطلب و رفع اشکالات به هنگام خواندن، اینکه کی و کجا بخواند.

جلسه چهارم: آموزش انتخاب راهبردهای یادگیری (راهبرد شناختی)، آموزش دانش‌آموزان در خصوص چگونگی مطالعه کردن و استفاده از بعضی راهبردهای شناختی مانند: تکرار و مرور، بسط معنایی و سازماندهی و اینکه یک مطلب را می‌توان به روش‌های مختلفی خواند.

جلسه پنجم و ششم: ارزشیابی از پیشرفت، آموزش دانش‌آموزان برای واری متن برای جبران نقایص و اشکالات خواندن

جلسه هفتم و هشتم: آموزش سؤال کردن و خودپرسی، آموزش دانش‌آموزان برای درگیر ساختن خود در تعامل فعال با متن، واری اشکالات و اشتباهات در متن و پرسیدن سؤالاتی از قبیل: ایده اصلی مطلب چیست؟ آیا مطلب را فهمیده‌ام؟

جلسه نهم و دهم: آموزش کنترل زمان و مدیریت زمان در مطالعه و نقش یادگیری، آموزش دانش‌آموزان برای تنظیم و تعادل زمان و برنامه‌ریزی زمان‌بندی شده برای خواندن.

ورود به پژوهش، ۳۲ نفر در دو گروه آزمایش (۱۶ نفر) و کنترل (۱۶ نفر) قرار گرفتند. سپس با رعایت ملاحظات اخلاقی و بیان اهداف پژوهش، با آگاه سازی والدین و مربیان و کسب اجازه از آنها، رضایت‌نامه کتبی از والدین و دانش‌آموزان نمونه تحقیق برای شرکت در این پژوهش اخذ شد. همچنین به دانش‌آموزان اطمینان داده شد هر وقت که بخواهند، می‌توانند از پژوهش خارج شوند، نسبت به شرکت در پژوهش هیچ اصرار و اجباری نیست، نام و هویت و اطلاعات افراد محرمانه باقی خواهد ماند، نتایج بدست آمده با کسب رضایت از تک تک افراد گروه در اختیار افراد و نهادها قرار خواهد گرفت. قبل از شروع جلسات مداخله نمرات امتحانی افراد شرکت‌کننده در پژوهش در دروس اصلی (ریاضی، علوم، فارسی و املاء) به عنوان پیش‌آزمون ثبت و جمع‌آوری گردید. به دلیل کنترل و نظارت بر تمام دانش‌آموزان در جلسات مداخله و توصیه محققان دیگری که روی آموزش خودنظارتی کار کرده‌اند گروه آزمایش به دو گروه ۸ نفره تقسیم شد. علاوه بر این، برای کنترل بهتر این کودکان از دو نفر دستیار استفاده گردید؛ سپس هر یک از این دو گروه آزمایش تحت آموزش گروهی راهبرد خودنظارتی در یک زمان قرار گرفتند و گروه کنترل هیچ مداخله‌ای دریافت نکردند (گروه کنترل در طول مدت اجرای مداخله‌ای آموزشی صرفاً آموزش معمول کلاسی را دریافت کردند). شیوهی اجرای روش خودنظارتی با الهام از برنامه آموزشی فیروز کوهی و همکاران سازمان‌دهی شد [۲۲]. هدف از این برنامه بهبود پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نارساخوان بود که گروه آزمایش طی ۱۰ جلسه ۵۰ دقیقه‌ای (هفته‌ای دو جلسه) در برنامه آموزش خودنظارتی تحت آموزش قرار گرفتند و یک هفته بعد از اتمام مداخله، نمرات امتحانی دانش‌آموزان در دروس اصلی (علوم، ریاضی، فارسی و املاء) به عنوان پس‌آزمون جمع‌آوری و ثبت گردید. در مرحله پیگیری ۲ ماه پس از اجرای پژوهش برای اطمینان از پایدار ماندن تأثیر آموزش روش خود نظارتی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نارساخوان، نمرات امتحانی دانش‌آموزان در دروس ذکر شده به‌عنوان معیاری برای پیگیری پیشرفت تحصیلی ثبت و جمع‌آوری گردید. داده‌ها پس از جمع‌آوری با نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ و آزمون‌های اندازه‌گیری مکرر و تی

یافته‌ها

میانگین و $\pm$ انحراف معیار سنی آزمودنی‌ها $9/37 \pm 1/84$ سال بود. از طریق مصاحبه با والدین و مسئولین مدرسه معلوم شد که والدین این دانش‌آموزان از نظر اقتصادی در سطح نزدیک به متوسط قرار دارند و سواد آن‌ها از بی‌سوادی تا تحصیلات آکادمی متغیر است. ۱۳ درصد از والدین این کودکان بی‌سواد و ۸۷ درصد دارای تحصیلات ابتدایی، راهنمایی، دیپلم، فوق دیپلم و لیسانس بودند.

داده‌های مراحل مختلف مداخله با آزمون اندازه‌گیری مکرر مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند که نشان از تفاوت معنی‌دار بین مراحل مختلف اندازه‌گیری بود ($P < 0/001$). براساس این آزمون میزان تأثیر آموزش خودنظارتی بر پیشرفت تحصیلی ۳۹ درصد بود (جدول ۱) و براساس نتایج مندرج در جدول ۲ نیز تفاوت میان پیش‌آزمون با پس‌آزمون و همچنین میان پیش‌آزمون و مرحله پیگیری در متغیر پیشرفت تحصیلی در سطح ($P < 0/05$) معنی‌دار بود اما رابطه معنی‌داری میان پس‌آزمون و مرحله پیگیری دیده نشد.

جدول ۱- مقایسه میانگین و انحراف معیار نمره پیشرفت تحصیلی در مراحل پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری در گروه آزمایش و کنترل

متغیر	گروه	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	پی‌گیری	نتایج آزمون
پیشرفت تحصیلی	آزمایش	۱۵/۳۱	۱۶/۷۱	۱۵/۲۵	P <0/001
	کنترل	۱۵/۲۵	۱۵/۶۵	۱۵/۶۸	

× جدول تحلیل واریانس با اندازه‌گیری مکرر

جدول ۲- مقایسه تفاوت میانگین نمره پیشرفت تحصیلی در مراحل پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری در گروه آزمایش

متغیر	مرحله	مقایسه با	تفاوت میانگین‌ها	انحراف استاندارد	مقدار T	P
پیشرفت تحصیلی	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	-۰/۵۹	۰/۹۵	۵/۵۴	<0/001
	پس‌آزمون	پی‌گیری	-۰/۵۳	۰/۹۰	۵/۴۰	<0/001
	پی‌گیری	پی‌گیری	۰/۴۱	۰/۹۲	۰/۴۷	۰/۶۳

× جدول تی زوجی

بحث

پژوهش تأیید می‌شود. علاوه بر این، نتایج حاصل از مطالعه پیگیری نشان داد که تأثیر ایجاد شده بر گروه آزمایش در پیشرفت تحصیلی دو ماه پس از آموزش نیز ادامه داشته است. Rock و Thead در پژوهش خود با آموزش راهبرد خودنظارتی بر پیشرفت تحصیلی و دقت دانش‌آموزان با ناتوانی و بدون ناتوانی دریافتند که آموزش راهبرد خود نظارتی سبب بهبود پیشرفت تحصیلی و افزایش دقت این دانش‌آموزان شده است و از این جهت با نتایج مطالعه حاضر هم خوانی دارد [۱۶]. همچنین Barbara مطالعه‌ای با هدف بررسی تأثیر آموزش خودنظارتی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان

در پژوهش حاضر هدف کلی بررسی تأثیر آموزش خودنظارتی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نارساخوان بود که به صورت فرضیه جهت‌دار ارائه شد. بعد از ۱۰ جلسه آموزش خود نظارتی، نتایج آزمون تحلیل واریانس با اندازه‌گیری مکرر نشان داد که تفاوت معنی‌داری در نمرات پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان گروه آزمایش، نسبت به دانش‌آموزان گروه کنترل در پس‌آزمون وجود دارد که نشانگر تأثیر مثبت آموزش خود نظارتی در بهبود پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نارساخوان بوده است ($P < 0/001$)؛ بنابراین فرضیه

دبیرستانی با اختلال نقص توجه انجام داد. نتایج مطالعه آن‌ها نشان داد که آموزش خودنظارتی تأثیر قابل توجهی در بهبود پیشرفت تحصیلی، افزایش دقت و توجه و تغییر نگرش دانش‌آموزان با اختلال نقص توجه نسبت به درس و مدرسه داشته است [۱۷]. در پژوهش حاضر آموزش مهارت‌های خودنظارتی از طریق دادن مسئولیت به دانش‌آموزان جهت انجام فعالیت‌ها و تکالیف به کاهش بی‌توجهی و حواس‌پرتی که به عنوان یکی از عوامل مؤثر در بهبود پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نارساخوان است، کمک کرد. علاوه بر این نتایج پژوهش‌های Scheithauer و همکاران، نشان داد که آموزش خودنظارتی در بهبود پیشرفت تحصیلی و کاهش علائم بیش‌فعالی در کودکان ADHD مؤثر بوده است [۱۳].

Labuhn و همکاران و DiGangi و همکاران، با آموزش خودنظارتی بر خودکارآمدی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان عادی دریافتند که آموزش این راهبرد تأثیر معناداری بر خودکارآمدی و بهبود پیشرفت تحصیلی این دانش‌آموزان داشته است [۱۴-۱۵].

علیرغم این یافته‌ها، که با نتایج مطالعه حاضر همسو بوده‌اند، یافته‌های پژوهش تیموری و همکاران با نتایج پژوهش حاضر مطابقت نداشته است. نتیجه پژوهش آن‌ها نشان داد که آموزش راهبرد خود نظارتی و خودتقویتی بر بهبود مهارت‌های اجتماعی کودکان با اختلال نقص توجه مؤثر بوده اما تأثیر معنی‌داری بر پیشرفت تحصیلی این دانش‌آموزان نداشته است. به نظر می‌رسد علت ناهمسو بودن مطالعه ذکر شده با پژوهش حاضر این مسئله بود که در پژوهش تیموری و همکاران هدف اصلی در آموزش خودنظارتی، اصلاح رفتارهای تکانشی و فزون‌کنشی دانش‌آموزان بوده است در حالی که در پژوهش حاضر آموزش خودنظارتی بیشتر مبتنی بر مفاهیم درسی و تکالیف آموزشی و درک مطلب بوده است [۲۳].

در تبیین نتایج پژوهش حاضر می‌توان گفت اغلب دانش‌آموزان با درک بهتر فرایند یادگیری خودنظارتی، می‌توانند پیشرفت تحصیلی خود را بهبود بخشند. دانش‌آموزان نارساخوان به علت فقدان مهارت در استفاده از راهبردهای مطالعه و یادگیری، دچار ناامیدی و شکست تحصیلی می‌شوند؛ درحالی‌که راهبردهای یادگیری از جمله خودنظارتی، مانند

ابزاری است که در حل مشکلات تحصیلی مورد استفاده قرار می‌گیرند و به دانش‌آموز کمک می‌کند تا مهارت‌هایی را که در طول دوران تحصیل به آن نیاز دارند، رشد و توسعه دهد. تقویت خودنظارتی در این دانش‌آموزان باعث می‌شود تا با تکیه بر توانایی‌های خود، قادر باشند، با موفقیت کامل تحصیلات خود را پشت سر بگذارند. و همچنین با توجه به تأثیر آموزش راهبرد خودنظارتی می‌توان گفت: تسلط بر خود و محیط و داشتن فرایندهای کنترل خود این امکان را به فرد می‌دهد که فعالیت‌ها و فرایندهای مختلف درسی خود را کنترل و نظارت کند و در نتیجه، امکان تمرکز بیشتر برای انجام فعالیت فراهم می‌گردد. یادگیرندگان خودتنظیم در دانش فراشناختی مهارت داشته و می‌دانند چگونه فرایندهای ذهنی خود را در جهت پیشرفت و هدف‌های فردی سوق دهند [۲۴]. همچنین، آن‌ها در مراحل مختلف یادگیری اقدام به برنامه‌ریزی، نظارت، خودکنترلی و خودسنجی می‌کنند. استفاد از این راهبرد سبب می‌شود فرد خود را لایق، خودکارآمد و مستقل تصور نماید [۲۵-۲۶] در آموزش‌هایی که تأکید بر یادگیری خودنظارتی است از تلاش دانش‌آموز حمایت می‌شود و اشتباه کردن (در نوشتن، خواندن و حساب کردن) بخشی از یادگیری محسوب می‌شود، دانش‌آموز به میزان بیشتری از یادگیری معنی‌دار و راهبردهای سطح بالا استفاده می‌کند و در نتیجه خودنظارتی افزایش می‌یابد. در واقع، خودنظارتی یادگیرندگان را قادر می‌سازد تا به ارزیابی، هدایت و کنترل فعالیت‌های درسی جهت رسیدن به هدف اصلی که نتیجه‌اش پیشرفت تحصیلی می‌باشد نائل شوند [۲۵-۲۶].

از محدودیت پژوهش حاضر می‌توان به امکان‌پذیر نبودن انتخاب دانش‌آموزان نارساخوان در مدارس دیگر به علت تداخل زمانی مدارس دیگر با زمان مداخله اشاره کرد پژوهشگر به‌ناچار به استفاده از نمونه‌ی در دسترس مبادرت نمود بنابراین در تعمیم نتایج باید احتیاط کرد.

پیشنهاد می‌شود پژوهش‌هایی با همین عنوان با گروه دختران با اختلال نارساخوانی نیز انجام شود. همچنین پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آینده آموزش خودنظارتی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان با سایر ناتوانی‌های یادگیری و اختلال رفتاری را بررسی نمایند. با توجه به شیوع بالای

تکلیف جلوگیری به عمل آورد. بنابراین، آموزش این راهبرد و یادگیری آن توسط دانش‌آموزان باعث شد که آنها با اعتماد به نفس بیشتری در جلسات مداخله و حتی در کلاس‌های درس حاضر و در نتیجه پیشرفت بهتری در عملکرد تحصیلی خود داشته باشند.

تشکر و قدردانی

از همکاری ارزنده آموزش و پرورش شهرستان جوانرود و مدیر محترم، معلمین و کارکنان مدرسه ابتدایی شهرستان جوانرود به خاطر همکاری صمیمانه در تأمین محیط انجام پژوهش تشکر و قدردانی می‌نماییم. لازم به ذکر است مقاله حاضر برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول می‌باشد.

نارساخوانی در جامعه نتایج این پژوهش در اختیار روان‌شناسان، معلمان و مربیان جهت بهبود پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نارساخوان در مدارس و کلینیک‌ها قرار گیرد. تا آن‌ها بتوانند براساس یافته‌های تحقیق، برنامه‌ریزی مناسبی جهت بهبود پیشرفت این دانش‌آموزان داشته باشند.

نتیجه‌گیری: نتایج به دست آمده از این پژوهش نشان داد راهبرد خود نظارتی باعث شد که دانش‌آموزان در درک نقاط قوت و ضعف‌ها، انتخاب اهداف، برنامه‌ریزی برای رسیدن به هدف و ارزشیابی از تکالیف بهتر عمل کنند، بنابراین، آنها کنترل بیشتری بر اعمال خود داشتند. از طرفی، بکارگیری این راهبرد از دل مشغولی‌های ذهنی و حواس‌پرتی در حین انجام

References

- O'Hare A. Dyslexia: what do paediatricians need to know? Paediatrics and Child Health 2010; 20(7):338-43.
- Doyle J. Dyslexia: An Introduction Guide. 2nd ed. British: Whurr publishers London And Philadelphia; 2008:29-30.
- Snowling MJ. Early identification and interventions for dyslexia: A contemporary view. Journal of Research in Special Educational Needs 2013; 13(1): 7-14.
- Shirazi S, Nilipour R. Design and Standardization of Diagnostic Reading Test. Journal of Rehabilitation 2004; 5(1): 7-11. [Persian]
- Hutzler F, Kronbichler M, Jacobs AM, Wimmer H. Perhaps correlational but not causal: No effect of dyslexic readers magnocellular system on their eye movements during reading. Neuropsychologia 2006; 44(4): 637-48.
- Siahkalroodi L, Alizadeh H, Kooshesh MR. The Impact of Visual Perception Skills Training on Reading Performance in Students with Dyslexia. Advances in Cognitive Science 2009; 11(2): 73-6. [Persian]
- Christo C, Davis JM, Brock SE. Identifying, assessing, and treating dyslexia at school. 1nd ed: New York: Springer science & Business Media; 2009: 50-3.
- Hardman ML, Drew CJ, Egan MW. Human Exceptionality, AIE: Society, School, and Family. 2nd ed. New York: Allyn & Bacon; 2002: 18-20.
- Kalleh P, Chan L. Methods and strategies for educating Exceptional Children. Translate By Maher F. Tehran: Ghomes Publication; 2007: 47-8. [Persian]
- Reid R, Trout AL, Schartz M. Self-regulation interventions for children with attention deficit/hyperactivity disorder. Exceptional Children 2005; 71(4): 361-77.
- Joseph LM, Eveleigh EL. A review of the effects of self-monitoring on reading performance of students with disabilities. The Journal of Special Education 2011; 45(1): 43-53.
- Zumbrunn S, Tadlock J, Roberts ED. Encouraging self-regulated learning in the classroom: A review of the literature. Virginia Commonwealth University: Metropolitan Educational Research Consortium (MERC) 2011; 13(2): 1-28
- Scheithauer MC, Kelley ML. Self-Monitoring by College Students with ADHD the Impact on Academic Performance. Journal of attention disorders 2014; 8(3): 42-124.

14. DiGangi SA, MaagJ W, Rutherford RB. Self-graphing of on-task behavior: Enhancing thereactive effects of self-monitoring on on-task behavior and academic performance. Learning isability Quarterly 1991; 14(3): 221-30.
15. Labuhn AS, Zimmerman BJ, Hasselhorn M. Enhancing students' self-regulation and mathematics performance: the influence of feedback and self-evaluative standards. Metacognition and Learning 2010; 5(2): 173-94.
16. Rock ML, Thead BK. The effects of fading a strategic self-monitoring intervention on students' academic engagement, accuracy, and productivity. Journal of Behavioral Education 2007; 16(4): 389-412.
17. Barbara C. Self-monitoring to Improve Academic Success For a High School Student Identified With Attention Deficit Hyperactivity Disorder. 1nd ed. India: College of Education and Human Development; 2010: 1-21
18. Mason, L. H. Teaching Students Who Struggle With Learning to Think Before, While, and After Reading: Effects of Self-Regulated Strategy Development Instruction. Reading & Writing Quarterly 2013; 29 (2):124-44.
19. Cho K, Cho MH, Hacker DJ. Self-monitoring support for learning to write. Interactive Learning Environments 2010; 18(2): 101-13.
20. Falah chai R. review ,Disorders dyslexia and dysgraphia students the elementary period. Mscdissertation. Tehran: Tarbiat Modares University, 1995:40-65 [persian].
21. Michaeli F, Farahani M. Study of phonological processing model of reading in normal and dyslexic boys elementary. Research on Exceptional Children 2006; 18(4): 379-416. [Persian]
22. Firoozkoochi M, Alizadeh H, Farokhi N. Effect of self-monitoring training on improve the reading skills of students with reading problems. Tehran: Mscdissertation Allameh Tabatabai; 2013: 72-73.[Persian]
23. Teimori S, Khoenejad G, Hematyar Z, Moameni MH. The effectiveness of self-monitoring and self-reinforcement on improving social skills and student`s educational performance with Attention Deficit Hyperactivity Disorder (AD/HD). Quarterly Journal of Educational Psychology 2011; 2 (7): 29-35.
24. Aldao A, Nolen-Hoeksema S, Schweizer S. Emotion-regulation strategies across psychopathology: A meta-analytic review. Clinical Psychology Review 2010; 30(2): 217-37.
25. Xia L-X, Gao X, Wang Q, Hollon SD. The relations between interpersonal self-support traits and emotion regulation strategies: A longitudinal study. Journal of Adolescence 2014; 37(6): 779-86.
26. Cleary TJ, Zimmerman BJ. Self-regulation empowerment program: A school-based program to enhance self-regulated and self-motivated cycles of student learning. Psychology in the Schools 2004; 41(5): 537-50.

The Effect of Self-monitoring Training on the Academic Achievement of the Students with Dyslexia.

Kanani Z¹, Adibsereshki N^{2*}, Haghgoo H³, Rezasoltani P⁴

1-MSc. student in Psychology and Education of exceptional children, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran.

2-MSc. in special education, Dept. of psychology and Education of Exceptional Children, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran. (Correspondent Author) Email: N.adib@hotmail.com, Tel: 09122979299

3-Associate professor, Dept. of Occupational Therapy, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran.

4-Ph.D student, Dept. of Statistics and Computer, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran.

Received: 22 November 2014

Accepted: 21 April 2015

Introduction: Dyslexic children, despite having normal intelligence, cannot achieve desirable academic achievement. For some of them continuing education is difficult and occasionally drop out of school. The purpose of this study was to determine the Effect of self-monitoring training on academic achievement of students with dyslexia.

Material and Methods: This quasi-experimental study with pre-test, post-test included 32 elementary male dyslexic students at Javanrood citywiche were randomly placed in two groups of control and experimental. The experimental group had 10 sessions of 50-minutes trainings two days a week. The grades of science, mathematics, Persian, and spelling in the pre-test, post-test and follow-up, were used as the criterion for measuring the academic achievement of students and the data were then analyzed by repeated measures.

Results: Findings indicated that there was not a Significant difference between the experimental and control groups in the pre-test but there were significant differences between pre-test, post-test and pre-test, follow up ($p < .001$) of the experimental groups in which their academic scores had increased.

Conclusions: The self-monitoring training program had a positive effect on improving the academic achievement of students with dyslexia. This research introduces an intervention strategy for the use of parents, teachers and professionals who work with students with dyslexia.

Keywords: Dyslexia, Self-monitoring, Academic Achievement

Please cite this article as follows:

Kanani Z, Adibsereshki N, Haghgoo H, Rezasoltani P. The Effect of Self-monitoring Training on the Academic Achievement in Students with Dyslexia. Community Health journal 2014; 8(4): 29-37.

Funding: This research was conducted with personal funds.

Conflict of interest: None declared.

Ethical approval: The Ethics Committee of University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences Approved the Study.